

יוני קולובסקי
צוות החינוך של הורים למען
האקלים

לפני כשנה וחצי, שני הילדים הללו (בסיום הוריהם) יזמו שינוי: להביא קופסאות אוכל מהבית במקום להשתמש בכלים חד-פעמיים. כיום כל הילדים בבית הספר (בית ספר גרץ, בתל-אביב-יפו) משתמשים רק בכלים רב-פעמיים | צילום: נעם ראש

[תוכן זה הוא חלק מרב-שיח. לחצו כאן לדיון המלא](#)

גם הורים הם מחנכים – תפקידם של ההורים בחינוך בתחום שינוי האקלים בבתי הספר

15 בספטמבר, 2022

גיליון קיץ 2022 / כרך 13(2)

החינוך בתחום שינוי האקלים צריך להיעשות בתוך המסגרת הרחבה של החינוך הסביבתי, גם כי משבר האקלים שלוב במשבר הסביבה, וגם משום שקל יותר ונכון יותר לחבר תלמידים, ובייחוד תלמידים צעירים, לנושאי סביבה ולהכרת הטבע. אומנם חשוב להסביר על גזי חממה ומה ההשפעות של התחממות העולם, אך אלה נושאים קשים להבנה, שעלולים להביא לקושי רגשי. כמו כן, חלק חשוב מלימודי הסביבה והקיימות הוא ההבנה שהדברים שאנחנו צורכים, כמו החשמל והבגדים והמזון, לא מגיעים מחלל ריק, אלא נוצרים בתהליכים שמשפיעים רבות על הסביבה, והפסולת והזבל שאנחנו משליכים לא נעלמים בחלל בלא סימן. נוסף על כך, הכרת הטבע מתוך התנסות חווייתית וחויבות וטיפול האהבה אליו יכולים להיות מניע חזק לפעולה. אנחנו אדישים לדברים שאנחנו לא מכירים, ו'דור המסכים' שנחשף פחות לטבע, עלול להיות אדיש לעולם הטבע ולסכנות הצפויות לו. אך תלמידים שזוכו לראות צבי מקפץ בוואדי, או שיתצפתו על דבורים ופרפרים בשדה פרחים, ירכשו אהבה לטבע, אכפתיות ורצון לשמור על העולם שלנו.

החינוך בבית הספר נובע ממשולש היחסים בין תלמידים, מורים והורים. יחסי הגומלין ביניהם חשובים בייחוד בחינוך הסביבתי, כי מטרתו היא לא רק להקנות ידע לתלמידים, אלא גם להקנות להם אורח חיים מקיים. שינוי אורח החיים של התלמידים מתרחש גם במסגרת המשפחתית. מה תהיה ההצלחה של חינוך סביבתי שמסביר לתלמידים את הבעיות הנובעות מזיהום הפלסטיק, או את השפעות תעשיית המזון מהחי, אם ההורים ימשיכו באורח חיים פוגעני הכולל שימוש בכלי אוכל חד-פעמיים או צריכת בשר מוגזמת? בחינוך סביבתי מושא החינוך הוא ההורים לא פחות מהתלמידים.

איך מערבים את ההורים? חלק מהפעילות הקשורה לבית הספר היא באחריות ההורים, כמו למשל ימי הולדת. אם נוכל להעביר מודל להתנהלות במהלכם, שכולל שימוש בכלים רב-פעמיים, ויתור על שקיות ההפתעה המיותרות שבסוף המסיבה, ושילוב היבטים רחבים יותר של אורח חיים מקיים, כגון דאגה לתזונה בריאה על-ידי שילוב פירות וירקות בכיבוד והחלפת השתייה המתוקה במים, זאת יכולה להיות נקודת התחלה לשינוי לקיימות. דוגמה אחרת היא הורים שמארגנים ירידים להעברת חולצות בית ספר משכבה בוגרת לשכבה צעירה יותר, וכך מעודדים קיימות וגם שיתוף פעולה בין התלמידים. צהרון בית הספר הוא מקום חשוב לפעולה, משום שהוא באחריות ועד ההורים. ההורים והמורים צריכים לתמוך בהפסקת השימוש בכלים חד-פעמיים, כפי שכבר נעשה

במספר ערים. איזה טעם יש ללמד בבית הספר על חשיבות השמירה על הסביבה, אם בהמשך היום התלמידים משתמשים בכמויות עצומות של פלסטיק חד-פעמי וזורקים אותו לפח? חינוך סביבתי, כמו כל חינוך, צריך להיות מלווה ביושרה. אי אפשר ללמד דבר והיפוכו, קיימות ובזבזנות.

הפעילויות שהזכרנו אומנם חשובות, אך הן רק צעד קטנטן ביחס לצעדים שעלינו לנקוט כדי להפחית את פליטות גזי החממה הגורמות למשבר האקלים. כיצד נגייס את ההורים למהלך העצום של שינוי החברה והכלכלה הנחוץ לנו ולעולם? מי שניסה להניע הורים לפעולה יודע שזאת משימה קשה. ההורים עסוקים מאוד בין העבודה לילדים, וכמעט ואין להם זמן פנוי להתארגנות ולפעילות אזרחית. יתרה מכך, אנחנו חיים בעידן שמעריך את הפעולה הפרטית ומפורר את הלכידות החברתית, עידן ששם את הרצונות והצרכים החומריים שלנו במרכז, על חשבון פעולה לטובת הכלל. אבל אולי דווקא החומרה של משבר האקלים והכרח לפעול באופן דחוף ונחוש ייתנו להורים פעילים את המוטיבציה ואת האנרגיה להניע את ציבור ההורים האדיש לפעולה כדי להציל את עתיד ילדינו. פעולה למען האקלים דורשת גיבוש קהילות אזרחיות חזקות שמשמיעות את קולן ודורשות פעולה במערכת הפוליטית השבורה שלנו, ובית הספר יכול לשמש בסיס טבעי לגיבוש קהילות הורים כזאת.

יש חשיבות לגיבוש קהילות הורים אזרחית לא רק כדי להתמודד עם משבר האקלים, אלא גם כדי לפעול מול שאר הבעיות שניצבות בפני החברה בישראל, ובראש ובראשונה המשבר בחינוך. רבות דובר על השחיקה במעמד המורה ועל המחסור במורים ובמנהלים. אך אף על פי שהמורים ככלל מסורים לתלמידים ודואגים לעתידם, יש פער בין הורים למורים, ולעיתים קרובות יש עימות ביניהם במקום שיתוף פעולה. יש חשיבות רבה לדיאלוג מתמיד בין ההורים לצוות החינוכי, לא לצורך העברת ביקורת, אלא לשם שיתוף פעולה במיזמים לחינוך הסביבתי. קהילות הורים שפועלת למען קיימות ולהתמודדות עם משבר האקלים בשיתוף עם המורים תוכל לפעול גם בנושאי חינוך כלליים ולקדם את מעמד המורה ואת החינוך בישראל. עלינו לשאוף שבית ספר יהיה מרכז לקהילה של הורים, תלמידים ומורים, שתתחיל לפעול בנושאי קיימות, ותרחיב את פעילותה לשאר האתגרים של החברה הישראלית.